

© **М.І. Мачужак**

канд. геол.-мінерал. наук
ПАТ «Укргазвидобування»

А.В. Лизанець

канд. геол.-мінерал. наук

А.С. Тихомиров

УкрНДІгаз

Нові напрями робіт із пошуку великих за запасами родовищ вуглеводнів у ДДЗ

УДК 553.98

На основі вивчення геологічної будови, газоносності, фаціального аналізу порід-колекторів Кобзівського газоконденсатного родовища зроблено прогноз поширення літологічно-екранованих пасток для пошуків покладів газу в нижньопермсько-верхньокам'яновугільних відкладах на моноклінальних схилах Октябрської площі і Григорівського прогину. Обґрунтовано рекомендації для проведення сейсмозвідувальних робіт 3D, підраховано прогнозні ресурси газу перспективних об'єктів.

Ключові слова: Кобзівське газоконденсатне родовище, Октябрська площа, Григорівський прогин, літологічно-екрановані пастки, поклади газу, ресурси.

На основаних изучения геологического строения, газоносности, фациального анализа пород-коллекторов Кобзевского газоконденсатного месторождения сделан прогноз распространения литологически-экранированных ловушек для поисков залежей газа в нижнепермско-верхнекаменноугольных отложениях на моноклинальных склонах Октябрской площади и Григоровского прогиба. Обоснованы рекомендации на проведение сейсмозведочных работ 3D, подсчитаны прогнозные ресурсы газа перспективных объектов.

Ключевые слова: Кобзевское газоконденсатное месторождение, Октябрская площадь, Григоровский прогиб, литологически-экранированные ловушки, залежи газа, ресурсы.

Based on the research of geological structure, gas content, and facies analysis of reservoir formations of Kobzivske gas condensate field a forecast was made for distribution of the lithologically screened traps to search for natural gas deposits in Lower Permian - Upper Carboniferous build-ups on the monoclinal slopes of Oktiabrsk area and Hryhorivskiy depression. The recommendations for 3D seismic surveys are justified, and the forecasted gas resources of prospective targets are estimated.

Key words: Kobzivka gas field, Oktiabrsk area, Hryhorivskiy depression, lithologically screened traps, gas deposits, resources.

За останні 30 років у Дніпровсько-Донецькій западині через вичерпання фонду значних за розмірами нерозбурених антиклінальних структур і високий рівень освоєння початкових ресурсів основних нафтогазоносних комплексів відкрито лише одне велике газоконденсатне родовище – Кобзівське, початкові запаси і перспективні ресурси пластового газу якого оцінені у понад 40 млрд м³ [1].

Унікальність родовища полягає в тому, що на ньому вперше однозначно доведено можливість існування літологічно-екранованих покладів у відкладах картамишської світи нижньої пермі – верхнього карбону у неструктурних умовах. Це дає змогу визначити новий напрям пошуково-розвідувальних робіт – пошук покладів вуглеводнів у нижньопермсько-

верхньокам'яновугільному комплексі в пастках неантиклінального типу в зонах депресій.

Розуміння особливостей геологічної будови та умов осадонакопичення, які сприяли формуванню покладів вуглеводнів (ВВ) на Кобзівському ГКР, дає можливість прогнозувати наявність покладів ВВ у подібних геологічних умовах та визначити нові напрями (території) для проведення пошуково-розвідувальних робіт.

Кобзівське газоконденсатне родовище (ГКР) у тектонічному відношенні розташоване в приосьовій частині центрального грабену Дніпровсько-Донецької западини (ДДЗ) і приурочено до валоподібного підняття між Октябрським та Кегичівським підняттями.

Кобзівська структура по відбиваючих горизонтах палеозою являє собою асиметричну брахіантиклі-

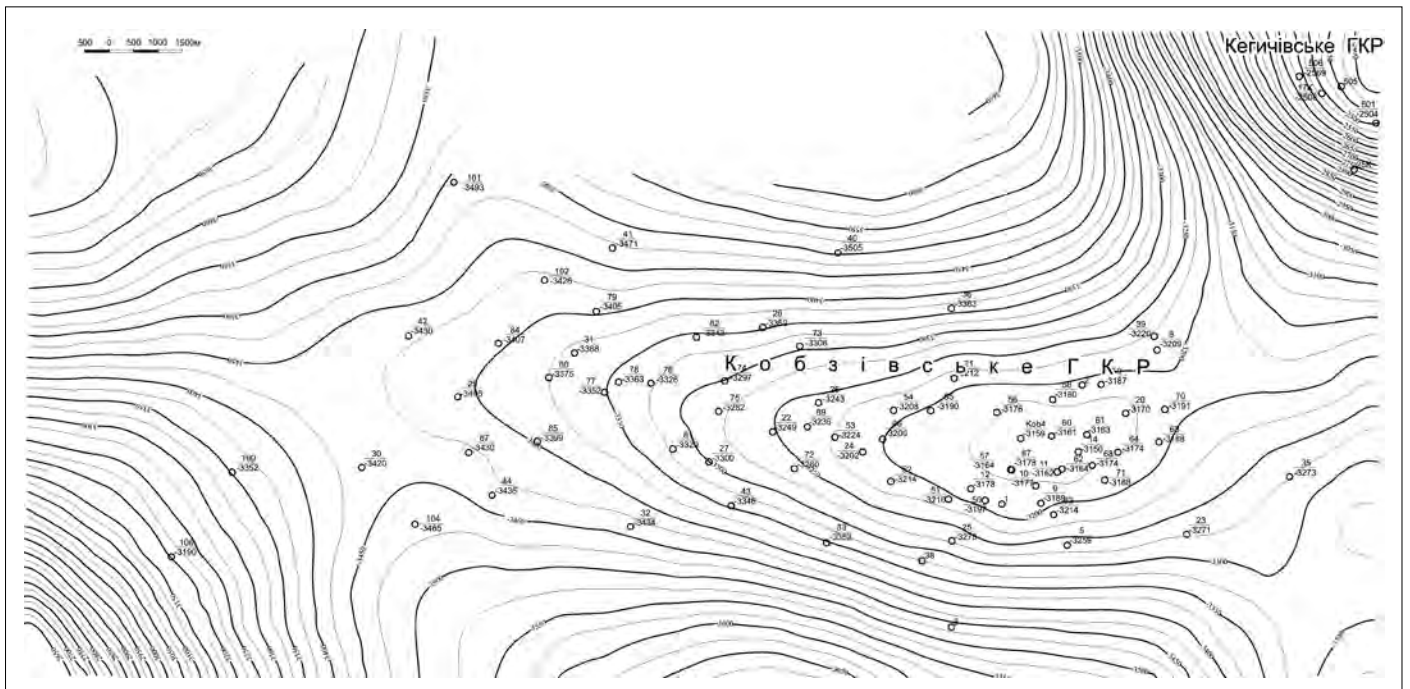

Рис. 1. Кобзівське ГКР. Сейсмічна структурна карта по відбиваючому горизонту IV_Г

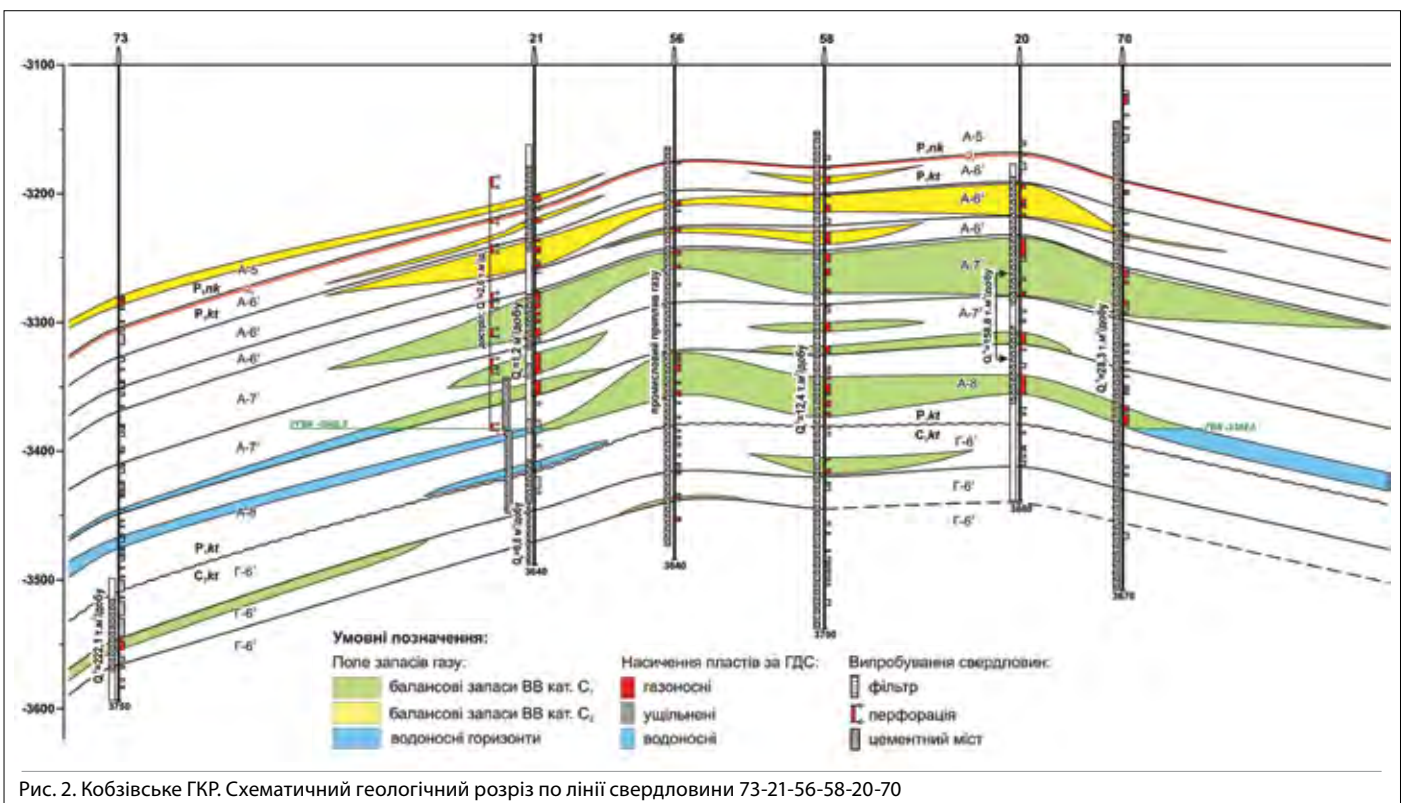

Рис. 2. Кобзівське ГКР. Схематичний геологічний розріз по лінії свердловини 73-21-56-58-20-70

нальну складку субширотного простягання розмірами 18×8 км по нижньоопермсько-верхньокам'яновугільних відкладах (реперний вапняк Q₈ у нижній частині микитівської світи). Складка характеризується пліка-

тивністю структурної форми, відсутністю розривних порушень по відкладах основного нижньоопермсько-верхньокам'яновугільного комплексу.

Кобзівська структура південним крилом занурю-

ється в Григорівський синклінальний прогин, північним – у Південно-Соснівський прогин, на сході через вузьке сідло розкривається в сторону Кегичівської антиклінали (амплітуда склепіння від рівня сідла близько 80 м), на заході межує з північним схилом Октябрської структури (рис. 1).

На Кобзівському родовищі пробурено 78 свердловин, якими підтверджено промислову газонасність картамишської світи нижньої пермі та картамишської світи верхнього карбону, між якими існує стратиграфічна неузгодженість – меліхівський розмив.

Під час підрахунку промислових запасів родовища в газонасній товщі умовно виділено продуктивні горизонти з розбивкою на підгоризонти – у відкладах нижньої пермі А-5 (P_1^{nk}), А-6, А-7, А-8 (P_1^{kt}) та Г-6 у відкладах верхнього карбону (C_3^{kt}). Підрахунок запасів виконували для кожного підгоризонту окремо.

Фактично Кобзівське родовище об'єднує два газоконденсатних поклади у принципово різних типах пасток.

Газоконденсатний поклад у відкладах картамишської світи нижньої пермі приурочений до склепінневої частини Кобзівської брахіантиклінальної складки (рис. 2) і є аналогом відповідних покладів чи пермських частин покладів Західно-Хрестищенського, Єфремівського, Меліхівського, Ланнівського та всіх інших родовищ Машівсько-Шебелинської зони крупних родовищ південно-східної частини ДДЗ із масивно-пластовими покладами у теригенних відкладах пермо-карбону під хомогенною покришкою.

Характерними особливостями цих покладів є наявність у розрізі великої кількості малопотужних про-

пластків газонасичених пісковиків і алевролітів у переважно глинистій товщі, повне або часткове літологічне обмеження поля розвитку колекторів по площі і в розрізі, умовно єдиний газоводяний контакт за можливої наявності літологічно обмежених пропластків із заземленими водами.

Колекторами на Кобзівському родовищі є пісковики та алевроліти. Пісковики зазвичай бурі, переважно тонко- і мілкозернисті, глинисті, досить часто серед тонкозернистих пісковиків зустрічаються прошарки пісковитих гравелітів. За описами порід, проведеними фахівцями УкрНДІгазу, переважають поліміктові, польовошпато-кварцеві відмінності, рідше зустрічаються олігоміктові пісковики. Цементи пісковиків переважно глинисті, каолінит-гідрослюдисті, рідше карбонатно-глинисті; за типом-контурні, неповнопорові, порові, базально-порові [2, 3].

За результатами вивчення колекторських властивостей порід-колекторів та фаціального аналізу зроблено висновки, що породи картамишської світи Кобзівського родовища представлені в основному відкладами надводної та підводної частин дельти, яка утворилася під час переміщення теригенного матеріалу з південної прибортової зони ДДЗ. Також вказується на наявність відкладів розривних течій та алювіальних відкладів меандруючих річок.

Абсолютна відмітка умовного газоводяного контакту газоконденсатного покладу у відкладах P_1^{kt} -3382,5 м, а підтвержене бурінням апікальне положення підосви микитівської світи (вапняк Q_8) – 3150 м (св. 14). Таким чином, загальний поверх газонасності становить понад 240 метрів.

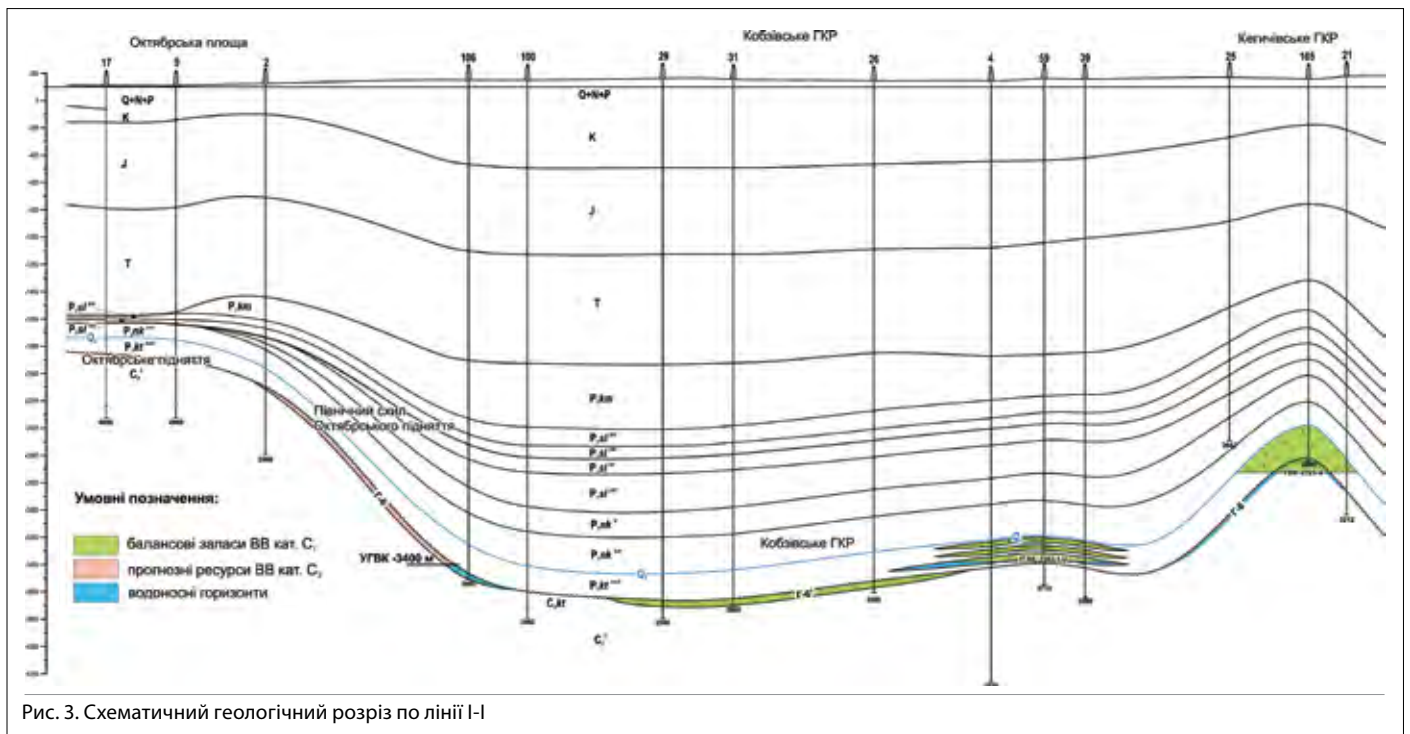

Рис. 3. Схематичний геологічний розріз по лінії I-I

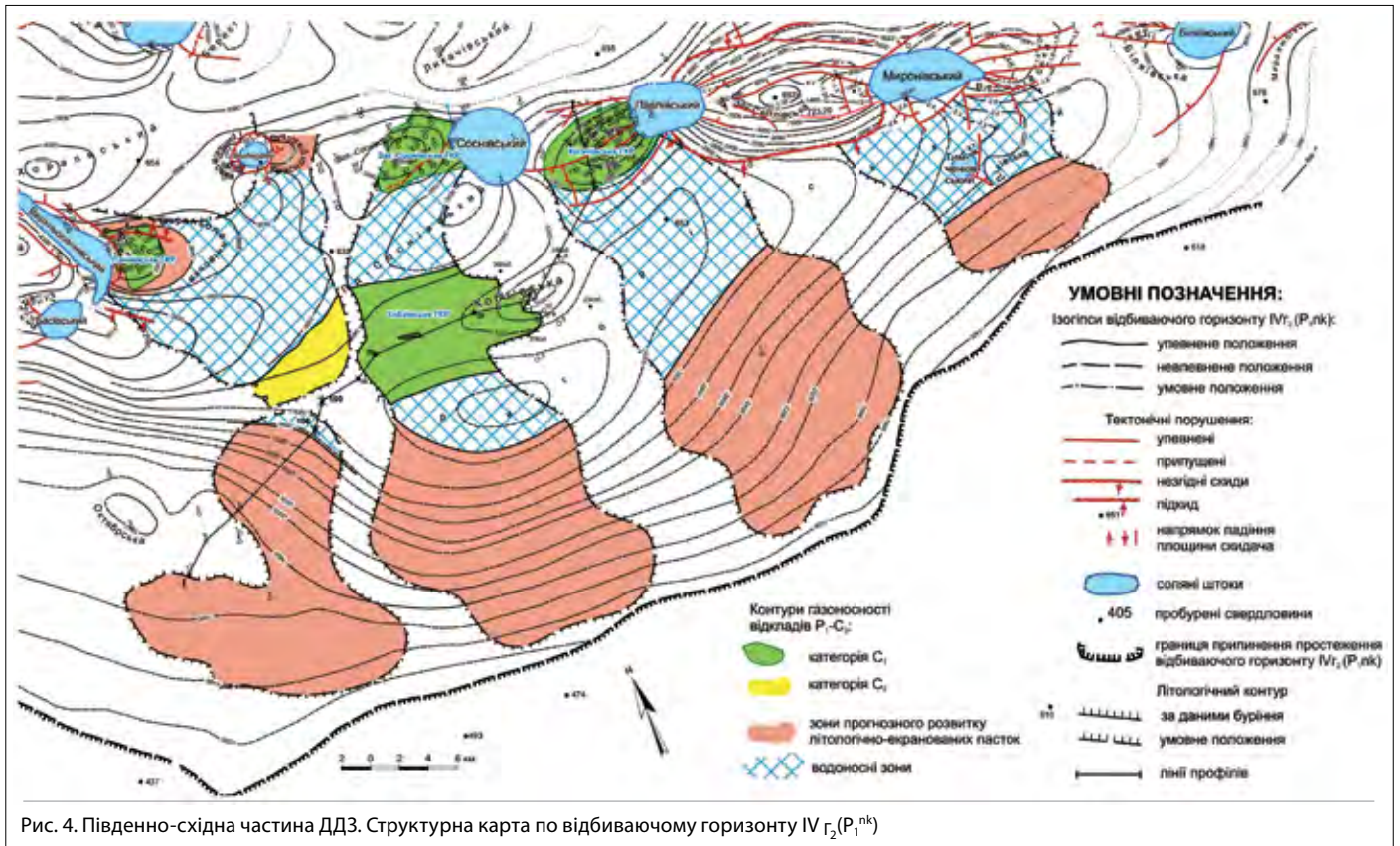

Рис. 4. Південно-східна частина ДДЗ. Структурна карта по відбиваючому горизонту IV₁ (P_{1nk})

Поклад вміщує близько третини початкових запасів газу категорії C₁ Кобзівського родовища.

У західній частині Кобзівського ГКР встановлено найбільший за запасами поклад родовища – поклад горизонту Г-6, приурочений до комбінованої пластової літологічно-екранованої пастки досить складної конфігурації. Поклад займає західну перикліналь Кобзівського підняття і через сідловину простягається до північних схилів Октябрського підняття.

У межах покладу горизонту Г-6 виділяється чотири прошарки, із яких найбільш витриманим по площі є підгоризонт Г-6². Його колектор вміщує 95 % початкових видобувних запасів ВВ покладу C₃^{kt}. По простяганню поклад обмежується літологічними екранами у присклепінневій частині складки і на західній перикліналі у районі сідловини між Кобзівським і Октябрським підняттями (рис. 3), на зануренні пластів у крильових частинах – умовним газоводяним контактом із абсолютною відміткою -3667 м.

Розташування такого великого за площею покладу вуглеводнів за межами структурної пастки свідчить про особливі умови осадо накопичення, генерації та збереження вуглеводнів.

Наявність незгідності в середині картамишської світи (мелихівського розмиву) призводить до суттєвої зміни її загальної потужності аж до повного розмиву верхньокарбонної частини світи (C₃^{kt}), що підтверджується цілим рядом свердловин за межами родовища, де

червоноколірні відклади картамишської світи нижньої пермі залягають безпосередньо на сіроколірних відкладах араукаристової світи верхнього карбону. Зміна режимів седиментації (трансгресійно-регресійний цикл) призводила до просторової зміни потоків на межі між суходолом та морем та, відповідно, положення тіл пісковиків.

Прибережно-морські умови були сприятливими для утворення піщано-алевроитових алювіальних, дельтових відкладів, які є колекторами, що вміщують поклади ВВ. У районі розташування Кобзівської структури в картамишський час існувала зона розгрузки потоків, які спрямовувалися від Октябрського виступу до Григорівського прогину.

Цілком можливо, що під час кореляції розрізів свердловин різних родовищ границя пермі і карбону в межах досить одноманітного розрізу відкладів картамишської світи прийнята помилково і пісковик індексований на Кобзівському родовищі горизонту Г-6² є нічим іншим, як базальним пісковиком пермських відкладів. До цієї думки схиляє його витриманість у межах поля розвитку за літологічної обмеженості в цілому, краща, ніж в інших пластів, відсортованість зерен, покращені і витримані колекторські властивості.

На розташуваннях у цій зоні Ланнівському, Західно-Хрещищенському, Західно-Соснівському, Кегичівському родовищах встановлено газонасиченість у межах антиклінальних структур пісковиків, які індексуються

покладів вуглеводнів у пастках літологічно-екранованого та літологічно-обмеженого типів (рис. 4):

1) на південному схилі Григорівського прогину, протилежному Кобзівському ГКР. Не виключено існування в цій зоні дельтових відкладів як продовження виявленої дельти в межах Кобзівського ГКР;

2) на південному схилі Григорівського прогину, протилежному Кегичівському ГКР;

3) у східній частині Григорівського прогину, в районі Тимченківського штоку.

У межах виділених прогнозних зон передбачається розвиток порід-колекторів «плямового» характеру. За повстанням та простяганням пластів прогнозні пастки повинні мати літологічне екранування, на зануренні пластів – літологічне екранування або газоводяний контакт. Конфігурація пасток у межах виділених перспективних зон може бути довільної форми, яка залежить від площинного розвитку порід-колекторів, тому їх прогнозування потребує проведення спеціальних сейсмічних досліджень.

Для прогнозування просторового розвитку порід-колекторів, тобто пасток для скупчення ВВ, у межах перспективних ділянок рекомендується проведення сейморозвідувальних робіт 3D із побудовою тонкошаруватих моделей пористості та розвитку порід-колекторів. Прикладом успішного застосування цієї методики є Кобзівське ГКР, на якому в 2006 р. ЗАТ «Укрнафтогазгеофізика» було проведено сейморозвідувальні роботи за методикою 3D. Карти пористості, піщаності, комплексного параметра тощо, побудовані за продуктивною частиною розрізу по зрізах через кожні 28 м (14 мс), були основою для вибору місць закладання нових розвідувальних свердловин. Результати буріння свердловин загалом підтвердили прогноз розвитку порід-колекторів. Наприклад, на карті розподілу комплексного параметра для інтервалу 28–42 мс над відбиваючим горизонтом V_{a1} у підшві відкладів C_3^{k1} , що відповідає інтервалу залягання основного продуктивного горизонту Г-6², виділяються зони розповсюдження колекторів на західній перикліналі Кобзівської складки та зони погіршення колекторських властивостей в апікальній частині структури, а також у сідловині між Кобзівським та Октябрським підняттями (рис. 5). Результати буріння підтвердили таке розповсюдження порід-колекторів.

Висновок

Успішне використання матеріалів сейморозвідувальних робіт 3D на Кобзівському ГКР свідчить про перспективність цієї методики та необхідність її застосування для прогнозу розповсюдження порід-колекторів та оконтурення прогнозних літологічних пасток.

Територія південного моноклінального схилу Григорівського прогину має значні прогнозні запаси та ресурси ВВ, підраховані за щільністю запасів газу кат. С₁ по горизонту Г-6² на Кобзівському ГКР, – 295 млн м³ на 1 км² території.

Ресурси газу по чотирьох прогнозних зонах на південному моноклінальному схилі Григорівського схилу,

виходячи з їх площі та прийнятої щільності запасів, становлять понад 180 млрд м³ газу. Зрозуміло, що вся площа виділених перспективних зон не буде газоносною. Це лише зони, в межах яких можливе відкриття окремих покладів вуглеводнів.

Список літератури

1. **Бенько В.М.** Кобзівське ГКР – головний об'єкт пошуково-розвідувальних робіт та нарощування видобутку газу і ресурсів ДК «Укргазвидобування» / В.М. Бенько, В.В. Дячук, М.І. Мачужак [та ін.] // Питання розвитку газової промисловості України: зб. наук. праць. – 2007. – Вип. XXXV. – С. 7–13.
2. **Лагутин А.А.** Литология и ёмкостно-фильтрационные свойства алевроитопесчаных пород картамышской свиты Кобзевского месторождения по данным изучения ядра / А.А. Лагутин, С.Ф. Поверенный, В.Н. Бухтатый, О.Ю. Степанов // Питання розвитку газової промисловості України: зб. наук. праць. – 2007. – Вип. XXXV. – С. 13–18.
3. **Кривуля С.В.** Будова та фаціальні особливості літологічно-екранованого покладу продуктивного горизонту Г-6² Кобзівського газоконденсатного родовища / С.В. Кривуля, А.А. Лагутін, А.В. Загороднов [та ін.] // Розвідка та розробка нафтових і газових родовищ. – 2012. – № 3 (44). – С. 135–144.
4. Стратиграфія УРСР / Т.Ю. Лапчик. – К.: Наук. думка, 1970. – 246 с. – Т. VI. – Ч. 1.
5. **Кривуля С.В.** Літологічно-екрановані та структурно-тектонічні пастки у відкладах P₁-C₃ території центрального грабену та південної прибортової зони південно-східної частини ДДЗ / С.В. Кривуля, А.А. Лагутін, О.С. Міносян [та ін.] // Вісн. Харківського нац. у-ту ім. В.Н. Каразіна. – 2012. – № 997. – С. 44–50.

Автори статті

Мачужак Михайло Іванович

Кандидат геолого-мінералогічних наук, головний геолог ПАТ «Укргазвидобування». Закінчив Івано-Франківський інститут нафти і газу. Наукові інтереси – геологія, пошуки, розвідка і розробка родовищ нафти і газу.

Лизанець Аркадій Васильович

Кандидат геолого-мінералогічних наук, заступник директора з геології Українського науково-дослідного інституту природних газів. Закінчив Івано-Франківський інститут нафти і газу. Наукові інтереси – геологія, пошуки, розвідка і розробка родовищ нафти і газу.

Тихомиров Андрій Сергійович

Науковий співробітник Українського науково-дослідного інституту природних газів (УкрНДІгазу). Закінчив Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна. Наукові інтереси – геологія, пошуки і розвідка родовищ нафти і газу.